

ТМГ. XXXVII	Бр. 2	Стр. 887-900	Ниш	април - јун	2013.
-------------	-------	--------------	-----	-------------	-------

UDK 796.032.2:32

Оригиналан научни рад

Примљено: 23. 01. 2013.

Одобрено за штампу: 04. 06. 2013.

Виолета Шиљак

Алфа Универзитет

Београд

Слађана Мијатовић

Универзитет у Београду

Факултет физичког васпитања и спорта

Ивана Парчина

Алфа Универзитет

Факултет за менаџмент у спорту

Београд

ПОЛИТИКА И ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

Апстракт

Спорт је у току свога историјског развоја често осликавао економску, социјалну, па и политичку димензију друштва. Олимпијске игре, као планетарни феномен, заузимају значајно место у савременом друштву. Предмет овог истраживања се односи на значај политичког утицаја на највећу спортску манифестацију на свету – Олимпијске игре. Циљ истраживања је био да се утврди могућа међусобна повезаност политике и Олимпијских игара. У истраживању су коришћене историјска и метода анализе.

Од свог настанка Олимпијски покрет је много допринео развоју и очувању олимпијског духа. Бројна збивања током прошлог века су условила значајне промене у његовој структури и систему менаџмента. Улазак и мешање политике у спорт, односно борба за политичке циљеве на Олимпијским играма, нанело је много штете развоју Олимпијског покрета.

Кључне речи: политика, спорт, Олимпијске игре, Олимпијски покрет, политички циљеви

POLITICS AND THE OLYMPIC GAMES

Abstract

In the course of its historical development, sport has often represented the economic, social, as well as political dimension of our society. The Olympic Games, as a planetary phenomenon, play an important role in modern society. The topic of this research pertains to the importance of the political impact on the largest sporting event in the world – the Olympic Games. The aim of this research is to determine the possible interrelation of politics and the Olympic Games. Historical and analytical methods were used in the research.

From its inception, the Olympic Movement has made a big contribution to the development and preservation of the Olympic spirit. Numerous events during the previous century led to significant changes in its structure and management system. The interference of politics in sports, i.e. the struggle for political goals at the Olympic Games, has caused a lot of damage to the development of the Olympic Movement.

Key Words: Politics, Sport, Olympic Games, Olympic Movement, Political Goals

УВОД

Олимпијски покрет се кроз своју историју сусретао са многобројним изазовима како у античко време, тако и у модерном добу. Организатори античких игара у Олимпији су се током дванаест векова њиховог постојања суочавали са разним политичким, етичким, безбедносним и другим проблемима. Поштујући строга правила и принципе по којима су се Игре организовале, они су решавали исте, те су Игре само тако и могле опстати толико много векова.

Брзим развојем политичких, економских, социјалних, технолошких, културних и других услова Олимпијске игре и цео покрет су данас постали једна од најзначајнијих појава савремене физичке културе и важан фактор у развоју сваког друштва. Данас су Игре постале глобални спортски, медијски и комерцијални догађај и као такве привлаче пажњу милионског гледалишта. Међународни олимпијски комитет је морао да прати дешавања и предузима одговарајуће мере као одговор на све изазове са којима се сусретао, како би организација Олимпијских игара могла успешно да се спроводи.

СВЕЧАНЕ ИГРЕ У ОЛИМПИЈИ

Сам настанак Свечаних игара у Олимпији према једној од многобројних легенди се везује и за настанак „институције“ „светог мира“ (*екехерије*). Због великог броја ратова међу грчким полисима, који су

за последицу имали велики број рањених и мртвих што је довело и до сиромашења полиса, затражен је савет од пророчишта у Делфима.

„Према савету Делфског пророчишта, краљ Елиде Ифит се споразумео са Клеостеном, краљем суседне Пизе и са Ликургом краљем Спарте о неповредивости Олимпије и имунитету њених посетилаца. Тај споразум је постао основа екехерије, свеопштег Светог мира међу грчким државама у време одржавања Игара. Свети мир је поштован код свих Грка као неприкосновен закон у време најтежих конфликта бројних државица античког света. Према Паусанију тај уговор су ова три грчка краља записала на металном (бронзаном) диску, који је он лично видео 160. године у Херином храму у Олимпији (Паусанија, 1994, V, 20). Захваљујући Светом миру, односно екехерији, сви такмичари, званични представници грчких државица и остали грађани су долазили, боравили и потпуно безбедно се враћали у своје градове, без страха да им се нешто у путу догоди. У почетку је екехерија била у трајању од једног месеца (свети месец) током одржавања Игара, а касније је била продужена на три месеца и односила се на читав регион око Олимпије, односно цела Елида је проглашена као Света и неприкосновена земља, у коју је био забрањен приступ свим наоружаним људима, као и сви ратови“ (Шиљак, 2002, стр. 12–13).

Овим корисним пророчанством искоришћена је мировна димензија спорта, његова могућност да преобрази људску агресивност у мировно такмичење и истовремено да пружи шансу непријатељима да се сретну, да се заједно боре и упознају у миру на истом стадиону. Постојала је и једна „реал-политичка“ димензија: најбољи спортисти су били обично ратници, па према томе није било могуће да учествују у Играма ако привремено не престану да се боре. Додатно, како спортисти, тако и обични гледаоци били су приморани да путују у Олимпију углавном копно.

Примирје је поштовано кроз 12 непрекидних векова одржавања Олимпијских игара са ретким изузецима. За време примирја ратови су морали да престану. Учесници олимпијског празника били су обавезни да оставе оружје и штитове код зидина града, а смртне казне су се одлагале. Казне за прекршиоце примирја су биле веома строге. Тако је распрострањено било придржавање примирја, да постоје трагови чак и на статуама у спомен миру, који су постигле зарађене стране за време Олимпијских игара.

Око права на организацију Свечаних игара у Олимпији су се дуго година сукобљавали грађани Пизе и Елиса. Одговорност за организацију Свечаних игара у Олимпији је припадала грађанима Елиса, упркос јаким покушајима Пизана да преузму контролу над њим.

„После 26. Олимпијаде (676. године п.н.е.) Пизани су окупирали Олимпију. Неколико година касније, Елејци после победе над њима су поново водили рачуна о Играма. Пизани не одустају од идеје о преузимању Олимпије и за време краља Пантелеона, под

његовим вођством, окупирани су Олимпију и преузели организацију Игара 644. године пре н. е. Елејци су поново савладали и Пизане и њихове савезнике и повратили Олимпију. Склопљен је уговор о 100-годишњем миру“ (Шиљак, 2002, стр.16).

Иако „свети мир“ није дозвољавао уношење оружја у Светилиште током трајања Игара 364. године пре н. е. забележен је случај када је дошло до борбе у Олимпији за време Игара (Ксенофонт, 1988, VII, 29, стр. 254). У покушају Елејаца да поврате управу над Светилиштем, водили су борбу чак и на Алтису против Пизана. Касније, те Олимпијске игре они нису рачунали као одржане.

На основу записа о победницима Игара које је у V веку п. н. е. редиговао софиста Хипија, мође се закључити о ширењу Свечаних игара у Олимпији са локалне на Свехеленску манифестацију¹.

После смрти Александра Великог, када је Грчка потпала под римску власт², Игре су доживеле нове измене.

„Дотадашње неприкосновено право да на Играма могу да учествују само слободни и некажњавани Грци се мења, и право учешћа на њима су добили и Римљани, а онда убрзо се то право протегло на сав слободан свет Римског царства, што су највише користили Египћани и Оријенталци. На тај начин су се Свечане игре у Олимпији интернационализовале, па је тако узвишена идеја физичке снаге и моралних врлина, у миру и слози, била пренесена и на друге народе. На Игре су долазили такмичари са три континента (Европа, Азија, Африка)“ (Шиљак, 2002, стр. 18).

Право учешћа такмичара на Играма, иако се мењало од потпадања грчких полиса под римску власт, свакако указује на врсту дискриминације, нарочито полну дискриминацију, пошто је женама било забрањено учешће као и присуство на њима.

На Свечаним играма у Олимпији су се често спроводиле и позитивне политичке одлуке. После битке код Платеје, имена 27 градова који су се борили против Персијанаца, су урезана у постоље Зевсове статуе. Такође на Играма је објављен и 30-годишњи мир између Атине и Спарте као и 100-годишњи мир између Атине, Аргоса, Елиса и Мантинеје, са једне стране, и Спарте са друге (420. године п. н. е.). Пелопонески рат (431–404) је унео много немира у област око Елиса и Елејци су оглобили Спартанце казном од 2000 мина (Maganti, 1999, стр. 23) и искључењем са Игара због непоштовања „светог мира“ освајањем Лепре.

Свечане Игре у Олимпији и у политичком и у културном погледу представљају огроман допринос за нашу цивилизацију. До коначног оснивања модерног Олимпијског покрета се кроз историју могло уочити више покушаја оснивања Игара по угледу на њих.

¹ У античко време се поред победника увек записивало и место где живи.

² 146. године п.н.е.

САВРЕМЕНИ ОЛИМПИЈСКИ ПОКРЕТ

Све Олимпијске игре су рефлектовале друштвена превирања и идеолошка стремљења њихових организатора. Константним порастом популарности спорта и спортског интернационалног профила, спорт постаје веома моћно политичко оруђе. Неке земље користе спортске догађаје за промоцију патриотизма или чак користе елитне такмичаре као политичке амбасадоре. Један од главних циљева Међународног олимпијског комитета је да забрани било какво наметање тј. мешање политике и спортиста. Међутим, Олимпијске игре су под утицајем политике већ дуго низ година.

Од првих дана одржавања обновљених Олимпијских игара постојала је широка скала политичких утицаја, притисака и условљавања у сврху остваривања разних политичких интереса. Већ на првим Олимпијским играма, одржаним у Атини 1896. године, забележени су први покушаји политизације Игара. Под притиском Велике Британије, спортисти из Аустралије су принуђени да се изјашњавају као Британци. Према Живановић, Н., ове

„игре су, такође, представљале плод одређене међународне политике, и представљале су: (1) покушај приближавања људи и народа, јер се осећала надолазећа катастрофа Првог светског рата, али и (2) покушај успостављања интернационалних путева светском капиталу“ (Живановић и сар. 2010, стр. 335).

На Олимпијским играма у Лондону 1908. године, спортисти САД имали су неравноправан третман од стране домаћина који се огледао између осталог и у томе што застава САД није подигнута приликом церемоније отварања, као последица нетрпеливости и арогантног става домаћина према спортистима из, како су они сматрали, њихових бивших колонија³. Иако су првобитно уврштене у списак учесника Игара 1912. године одржаних у Стокхолму, Мађарска и Бохемија (тада делови Аустро-Угарске царевине) и Финска (тада у унији са Руском царвином) под утицајем Аустрије и Русије избрисане су са списка земаља учесница.

У прошлости су три пута отказане Олимпијске игре због светских ратова. Године 1920. Аустрији, Бугарској, Немачкој, Мађарској и Турској је било забрањено да учествују због њихове улоге у Првом светском рату. Олимпијске игре у Берлину 1936. године су биле познате као политички највише изманипулисане, до сада. Хитлер их је искористио за пропаганду своје политичке и војне снаге. Међутим, Хитлер није успео у покушају искоришћавања Игара у доказивању расне супериорности. Био је фрустриран због победе Цеси

³ Крајем XVIII века, у периоду од 1774. до 1783. године, САД су се оружаном путем ослободиле колонијалне управе Велике Британије и постале независна држава.

Овенса, америчког црног атлете, који је освојио четири златне медаље.

Након Другог светског рата олимпијска породица се надала мирној прослави Игара. На Олимпијским играма у Лондону свет је видео комунистичке земље на Играма по први пут. Немачка и Јапан нису били позвани због њихове улоге у Другом светском рату. Године 1952, бивши СССР и Западна Немачка су учествовали по први пут. Интересантан је податак да су свој први наступ на Олимпијским играма спортисти СССР-а имали 1952. године у Хелсинкију, али је тада за њихове потребе изграђено додатно олимпијско село. Ондашње политичке структуре СССР желеле су да избегну све контакте са такозваним класним непријатељима. Тајван није учествовао због протеста јер је НР Кини дозвољено да се такмичи.

Због преузимања Суецког канала од стране Израелаца, Египат, Ирак и Либан нису учествовали на Олимпијским играма у Мелбурну 1956. године. Шпанија и Швајцарска су такође бојкотовале Игре због совјетске инвазије на Мађарску. Јужна Африка је од 1960. године била протерана са Игара због своје политике "апартхејда". Тек 1991. године је прихваћено извињење јужноафричког Олимпијског комитета. Јужна Африка се такмичила на Играма у Барселони 1992. године.

Године 1968. се указала прва прилика за учествовање Западне Немачке као посебне земље. Ове Игре одржане у Мексику су најпознатије по протестима америчких тркача Томија Смита и Џона Карлоса. Када су примали медаље, ова два тркача су подигли палчеве у знак подршке црначком покрету. Један од најстрашнијих политичких догађаја повезаних са Олимпијским играма догодио се 1972. године у Минхену. Петог септембра је осам арапских терориста упало у свлачионицу израелског тима. Терористи су убили двоје људи на лицу места а још девет особа је погинуло након покушаја да побегну, пошто је спасавање од стране немачке полиције на аеродрому било неуспешно. Олимпијска породица је била згранута. Комеморација је одржана следећег јутра на затвореном олимпијском стадиону. Такмичење је настављено касније тог дана, са изузетком израелског тима који се вратио кући.

Игре у Монреалу 1976. године обележио је и први организовани бојкот 29 (претежно) афричких земаља, у знак протеста због учешћа спортиста Новог Зеланда и предходног гостовања њихове рагби екипе у Јужној Африци, земљи искљученој из Олимпијског покрета због политике апартхејда. Инвазија Совјетског Савеза на Авганистан је била крајње погубна по Олимпијске игре 1980. и 1984. године. Велики број антикомунистичких држава је бојкотовао Игре 1980. године у Москви. Велика Британија је прихватила позив за учествовање упркос снажном противљењу премијера Маргарет Та-

чер и њене владе. Политика је ушла у игру 1984. године, на Играма у Лос Анђелосу уз бојкот против Совјетског Савеза и других комунистичких држава. Стандард такмичења је нарушен у оба случаја тим бојкотима. Бојкот се наставио 1988. на Играма у Сеулу када Северна Кореја, Куба, Етиопија и Никарагва нису учествовале.

Олимпијске игре у Барселони, одржане 1992. године, су након дугог низа година биле Игре без политичких бојкота, тако да су све земље чланице Олимпијског покрета узеле учешће. Једини изузетак била је наша земља, којој је под политичким притиском било забрањено учешће на Играма. Само малом броју такмичара у појединачним спортовима је било дозвољено да учествују и то без државних обележја. Спортисти СР Југославије могли су се такмичити само под олимпијским знамењима. Пратећи распад Совјетског Савеза на Играма 1992. године, свет се упознао са "новим уједињеним тимом" који је учествовао по први пут. Тим је био састављен од чланова бивших совјетских држава. Ове државе су први пут наступиле са појединачним тимовима на Зимским играма у Лилехамеру 1994. године. По први пут у историји модерних Олимпијских игара, на дан отварања Игара у Пекингу 2012. године, започео је оружани сукоб у Јужној Осетији. Моменат усредсређености светске јавности на Олимпијске игре је Грузија искористила да изврши овај напад због политичког незадовољства.

Избор града и земље домаћина организације Олимпијских игара, сами по себи носе одређену тежину и представљају изузетан инструмент за демонстрацију сопствене моћи и престижа. Избор земље домаћина Олимпијских игара одувек је био посматран као контраверзан, како због начина спровођења, тако и због очигледне неправедности и евидентне фаворизације одређених земаља – градова. Иако се може рећи да је данас избор места одржавања Олимпијских игара више под утицајем комерцијалних него политичких фактора, у протеклом периоду то међутим није био случај. Током одлучивања о граду домаћину, био је присутан огроман политички притисак и фаворизација или дискриминација одређених градова, земаља и континента. Избори организатора Олимпијских игара за 2012. годину, показали су да још увек постоји значајан утицај политичког фактора. Кандидатура Париза и Лондона за Игре које су се одржале у Лондону, подржана је и од стране председника, односно премијера Француске и Енглеске, уз њихово присуство и гласање за доделу организације Игара.

Организација Олимпијских игара представљала је изузетну прилику да се земља домаћин представи светском аудиторијуму у најбољем светлу. Жеља за промоцијом сопственог политичког система и идеологије, да се буде бољи и успешнији од других, као резултат је имала најразличитије облике политичке пропаганде пре, за

време трајања и након завршетка Игара. Организација и обезбеђивање успешног одржавања Игара представљали су доказ радних способности и могућности стручњака и радника земље домаћина, тачније одраз свеукупне успешности политичког система и владајућих структура.

Улазак и мешање политике у спорт, односно борба за политичке циљеве на Олимпијским играма, нанело је много штете развоју Олимпијског покрета и у више наврата запретило да се у значајној мери поремете односи у међународном Олимпијском покрету, или чак прекине организација Олимпијских игара. Један од главних циљева МОК-а, како је и написано у Олимпијској повели, јесте борба и супростављање политичком искоришћавању спорта и спортиста. Током свог стогодишњег постојања, МОК је са променљивим успехом успевао да испуни свој циљ, често ометан и спречаван планетарним дешавањима и вољом моћних земаља и интересних група и блокова.

ОЛИМПИЈСКИ ПОКРЕТ ЗА МИР

У наше време, улаже се велики напор за оживљавање институције олимпијског примирја са тешко достижним циљем престанка непријатељстава за време свих будућих Олимпијских игара, али и након њиховог завршетка са крајњим исходом – мирним решењем свих разлика.

Скупштина УН-а је први пут 1993. године једном резолуцијом позвала на глобално примирје током трајања Олимпијских игара. Да би се традиција грчког примирја наставила и нашла своје место у данашњем друштву, односно у Олимпијском покрету, у јулу 2000. године Међународни олимпијски комитет је основао у Атини Међународни центар олимпијског примирја у тесној сарадњи са грчким Министарством спољних послова. Реч је о једној међународној, невладиној организацији која представља трајну институцију Међународног олимпијског комитета. Њен циљ је коришћење спорта и олимпијских идеала за промовисање мира и разумевања не само за време Игара, него и пре и после њих.

Олимпијски покрет за мир је искључиво неполитичка организација и као такав упућује снажан симболични апел за престанак употребе силе, током трајања Олимпијских игара. Има за циљ да искористи Олимпијске игре и снагу њиховог светског одјека, стављајући опробани инструмент мира у руке Организације уједињених нација, моћних земаља али и самих зараћених држава. Само у последње две деценије, олимпијско примирје је примењено више пута.

Олимпијски покрет је успео 1994. године у Босни, за време рата, да обезбеди само један дан мира за време зимских Олимпијских

игара у Норвешкој. Унисеф је искористио овај дан примирја да вакцинише 10.000 деце на свим зараћеним странама. На Олимпијским играма у Сиднеју 2000. године тимови Северне и Јужне Кореје дефиловали су заједно на стадиону под заједничком заставом. Тешко је замислити други догађај поред Олимпијских игара, који би дао шансу и мотив да се овако импресивно симболично заједно појаве. Иницијатива примирја има све већу подршку на светском нивоу. Декларација *Миленијум* Уједињених нација, која је донета у септембру 2000. године, садржи посебан став за промовисање Олимпијског примирја (сл. 1) што је потписало више од 160 државника из целог света.

Слика 1. Лого
олимпијског примирја
Figure 1. Olympic Truce Logo

Започето је потписивање Прогласа за олимпијско примирје од стране светски познатих личности. Већ је потписе ставило више од 350 политичких, верских, спортских, културних и друштвених личности. Двојица који су се први потписали били су тадашњи министри спољних послова Грчке – Јоргос Папандреу и потпредседник Међународног центра за олимпијско примирје и турски шеф дипломатије – Исмаил Цем. Нелсон Мендела и 23 познате личности из света културе додали су своје потписе. У јулу 2003. године у Прагу, сви чланови МОК потписали су Проглас, упућујући званично овај светски захтев свим члановима олимпијске породице. Покрет олимпијског примирја је покушај оживљавања античког олимпијског духа, али са опипљивим и савременим димензијама. Враћањем Олимпијских игара својим грчким коренима, МОК са градовима домаћинима ОИ преузима палицу организујући сјајне Олимпијске игре, са олимпијским примирјем као једним од његових стубова.

ДОПИНГ У ФУНКЦИЈИ ПОЛИТИКЕ НА ОЛИМПИЈСКИМ ИГРАМА

Иако је циљ сваког такмичења у врхунском спорту победа, на спортским борилиштима се не одвија само борба за медаље. Пут до медаља и титула је дуг и мукотрпан, понекад и ризичан, јер поједини спортисти, али и њихови тренери, не бирају средства да постигну што боље резултате. Управо због тога је историја Олимпијских игара, заправо историја скандала, а допинг афере су увек у центру пажње.

Улазак професионализма и комерцијализације у спорт неминовно је довео до пратећих појава које директно утичу на сам спорт. Употреба недозвољених стимулативних средстава, дрога, хемијских и медицинских медикаментата, познатијих под именом допинг, један је од највећих проблема и опасности данашњег спорта у целини, а самим тим и Олимпијских игара.

Феномен допинга се може истраживати са политичког, економског, медицинског, философског, социолошког, историјског аспекта. Пратећи еволуцију Олимпијских игара, може се уочити да су спортисти у жељи да остваре победу, за побољшање својих способности увек користили одређене супстанце, које се у ранијем периоду Игара нису сматрале недозвољенима. Увиђајући негативне ефекте употребе допинга, МОК га је забранио 1967. године и већ на наредним Олимпијским играма у Мексику 1968. године, први пут су рађени допинг тестови. Листе средстава која су спортистима забрањена за употребу пре и током спортских такмичења су јавне и они врло добро знају шта не смеју да користе. Дешава се, међутим, да они нехотице, узимањем лекова у организам унесу и оно што је недозвољено.

Лекари у антидопинг комисијама и лабораторије дуго су контролисали само урин спортиста, тражећи у њему трагове коришћења недозвољених стимуланса, међутим, како се ширио спектар допинг средстава, тако се појавила потреба за додатном контролом. На Олимпијским играма у Сиднеју, а затим и у Атени, уведена је и контрола крви. У Сиднеју је тестирано 300 узорака крви на супстанцу еритропоедин, а на Зимским олимпијским играма у Солт Лејк Ситију око 3000. Уведене су и додатне контроле крви спортиста и ван спортских такмичења, а Светска антидопинг организација тестирала је неке спортисте и три месеца пре почетка Игара (Дикић, 2006, стр. 34).

Узимање, тј. конзумирање допинг средстава, на краћи рок може донети бољи резултат, ако наравно, спортиста поседује остале квалитете потребне да га учине прваком. Али на дужи рок то може довести до озбиљних здравствених сметњи, појаве рака, а у неким случајевима и до смртог исхода, чак и за време такмичења. Извесно је да се последице могу јавити и у каснијим нараштајима. Спортисти и тренери у сарадњи са фармацеутском индустријом истражују начине да употребљавају стимулансе који се неће открити на антидопинг тестовима. Лекари којима је посао да то спрече, пре или касније откривају сваку нову супстанцу. Тако се поред спортских надметања, иза сваког великог спортског такмичења одвија „посебна“ борба. Како је код сваког спортисте жеља за учествовањем на Олимпијским играма, а посебно за олимпијском победом превелики изазов, неки од њих прибегавају свим средствима да би дошли до тог, за сваког

спортисту најузвишенијег циља. Тако је било од првих Олимпијских игара па до оних одржаних у Ванкуверу 2010. године.

Прецизна евиденција такмичара који су употребљавали недопуштена средства на Олимпијским играма се води од 1968. године. До тада нису били кажњавани такмичари који су користили различите лекове за побољшање својих способности.

Занимљиво је истаћи да једино на Играма у Москви 1980. године није забележен ниједан случај коришћења допинга међу спортистима. Међутим, каснија истраживања су показала да су спортисти на Играма у Москви користили разна недозвољена стимулативна средства која вероватно нису била препозната у лабораторији.

Падом Берлинског зида 1989. године и отварањем архиве Штазија, почетком 90-их година откривени су докази да су многи источњемачки спортисти, а поготову спортисткиње, користили анаболичке стероиде, као и многа друга недозвољена стимулативна средства. У томе су били подстицани од својих стручних тренера, па чак и од службе државне политике. Веома вешто су их употребљавали тако да никада ниједан члан државне репрезентације ДДР-а није откривен као позитиван. Последице употребе допинг средстава су немерљиве. Велики број тих спортисткиња је имао цисте на јајницима, побачаје или су биле неплодне. Неке су родиле децу с тешким хендикепима. У Берлину је 1988. године одржано прво суђење оптуженима за тешка телесна оштећења код 142 пливачице и атлетичарке, које су између 1974. и 1989. године добијале огромне количине стероида. Како су спортисти и њихови родитељи били неупућени у проблематику, сматрају се жртвама допинг кампање коју је спонзорисала држава тежећи да добије олимпијско злато као потврду комунистичке супериорности. Старији спортски функционери ДР Немачке процењују да је око 10.000 спортиста допинговано од краја шездесетих до почетка осамдесетих година.

Борба против допинга је приоритет број један у МОК-у. То је питање етике, које је повезано са основним принципима Олимпијског покрета, међу којима је и фер-плеј. МОК је повео оштру битку против допинга, због чега је оформљена Светска анти-допинг агенција (WADA – World Anti Doping Agency) 1999. године у Лозани.

Светски антидопинг правилник, који је створила WADA, примењује се на спортисте, тренере, инструкторе, званичнике и све медицинско особље које ради са спортистима који учествују или се припремају за спортска такмичења организована у оквиру Олимпијског покрета. Сви национални олимпијски комитети и међународни спортски савези су дужни да поштују правилник. У рад Светске антидопинг агенције је укључена и Антидопинг агенција Србије.

МОК има медицинску комисију која објављује листу забрањених класа супстанци и забрањених метода и то редовно допуњује

уколико је неопходно. Допинг листа је подложна сталним променама. Сваки НОК стално добија обавештења о насталим променама допинг листе. У случају идентификовања неке од забрањених супстанци од стране МОК-ове акредитоване лабораторије, одговарајућа медицинска одговорна лица ће реаговати према процедури (Брдарић, 2002, стр. 120).

ЗАКЉУЧАК

Улазак и мешање политике у спорт, односно борба за политичке циљеве на Олимпијским играма, нанели су много штете развоју Олимпијског покрета и у више наврата запретили да се у значајној мери поремете односи у међународном Олимпијском покрету, или чак прекине организација Олимпијских игара. Један од главних циљева МОК-а, како је и написано у Олимпијској повељи, јесте борба и супростављање политичком искоришћавању спорта и спортиста. Током свог стогодишњег постојања, МОК је са променљивим успехом успевао да испуни свој циљ, често ометан и спречаван планетарним дешавањима и вољом моћних земаља и интересних група и блокова.

Од свог настанка Олимпијски покрет је много допринео развоју и очувању олимпијског духа. Бројна збивања током прошлог века су условила значајне промене у његовој структури и систему менаџмента. Нека од њих су уздрмала темеље олимпизма и захтевала су деловање МОК-а у циљу очувања основних олимпијских принципа и идеала. Међутим, људски фактор као узрочник свих збивања је исти као и пре три миленијума. Данас су на Олимпијским играма присутне спорне судијске одлуке, коришћење допинг средстава да би се победило по сваку цену, аматеризам који је прерастао у професионализам, политички бојкоти, тероризам, комерцијализација. Ове негативне ситуације са којима се МОК сусретао су произвеле и његову позитивну реакцију у циљу очувања олимпијског духа Игара те се спроводе веома строге мере безбедности приликом организације Игара: укључује се велики број волонтера као испомоћ, основан је Олимпијски покрет за мир по угледу на античку екехерију, основан је фонд солидарности за помоћ спортистима, остварена је сарадња са Антидопинг агенцијом и др.

ЛИТЕРАТУРА

- Barney, R. K.; Wenn, S. R.; Martyn, S. G. (2004). *Selling the Five Rings*, Salt Lake City: The University of Utah Press.
- Брдарић, Р. (2002). *Допинг листа*, Спортска медицина, Београд: ЕЦПД, стр.117–123.
- Brownell, S. (2008). *Beijing's Games- What The Olympics mean to China*, Plymouth UK: Rowman & Littlefield Publishers.Inc.

- Christopoulos, G. A.; Bastias, J. C. (1982). *The Olympic Games in Ancient Greece*, Athens: Ekdotike Athenon S.A.
- Тирић, А. (1996). *Игре у Олимпији*, Београд: Време књиге.
- Дикић, Н. (2006). Победићемо допинг, *часопис ВИВА*, бр.180, јануар 2006., стр 34–35.
- Енциклопедија физичке културе, А-О, (1975), Загреб: Југословенски лексикографски завод.
- Filostrato: *Περὶ γυμναστικής* - La gymnastica (превод на италијански језик).
- Gardiner, E. N. (1910). *Greek Athletic Sports and Festivals*, London: Macmillan.
- Илић, В. (1996). *Од Атине до Атланте*, Нови Сад: Прометеј & СПЦ Војводина.
- Илић, С. (1994). *Историја физичке културе – Нови век и савремено доба*, Београд: Факултет физичке културе Универзитета у Београду.
- Историја уметности* (1970). Београд: Издавачки завод Југославија.
- Јовановић, М. (1996). *Првих 100 година*, Нови Сад: СИА.
- Колман, М. (2005). *Ватрена олимпијада*, Београд: Народна књига Алфа.
- Ксенофонт (1988). *Хеленска историја*, Нови Сад: Матица српска.
- Milton-Smith, J. (2002). Ethics, the Olympics and the Search for Global Values, Netherlands: *Journal of Business Ethics* 35: pg. 131–142.
- Nauright, J. (2004). Global games: culture, political economy and sport in the globalised world of the 21st century, *Third World Quarterly*, Vol. 25, No. 7, pg. 1325–1336.
- Паусанија (1994). *Опис Хеладе*, Нови Сад: Матица српска.
- Round, D. (2004). *Inside the Olympics*, Canada: Wiley.
- Радан, Ж. (1981). *Преглед историје тјелесног вјежбања и спорта*, Загреб: Школска књига.
- Радош, Ј. (2005). *Филозофија спорта*, Б. Паланка: Учитељски факултет Сомбор, ДНС „Логос“.
- Reese, A. C.; Rickerson, I. V. (2000). *Ancient Greek Women Athletes*, Athens: Ideotheatron.
- Сајмон, Ј. Р. (2006). *Фер-плеј – Етика спорта*, Београд: ЈП „Службени гласник“.
- Toohey, K.; Taylor, T. (2008). Mega Events, Fear and Risk: Terrorism at the Olympic Games, *Human Kinetics: Journal of Sport Management*, 22, pg. 451–469.
- Шиљак, В. (2002). Истраживање начина извођења атлетских дисциплина на Свечаним играма у Олимпији, *Докторска дисертација*, Београд: Факултет спорта и физичког васпитања.
- Шиљак, В.; Фрагиадакис, Ј. (2005). *Жене на Олимпијским играма*, Међународна научна конференција и II национални семинар „Жена и спорт“, Београд, у организацији ФСФВ-а и ОКСиЦГ.
- Шиљак, В.; Фрагиадакис, Ј. (2007). *Историја феномена допинга на ОИ*, III Међународна конференција „менаџмент у спорту“ – Факултет за менаџмент у спорту УБК, Београд.
- Шиљак, В. (2007). *Историја спорта*, Београд: ФМС.
- Такач, А. (1999). *Шездесет олимпијских година*, Нови Сад: Прометеј.
- Живановић, Н.; Ранђеловић, Н.; Станковић, В. И Павловић, П. (2010). *Теорија физичке културе*, Ниш: Факултет спорта и физичког васпитања у Нишу.

Интернет извори

www.agavasport.co.yu
 www.asoif.com
 www.encyclopedia.thefreedictionary.com
 www.e-telescope.gr/en/history-and-archaeology

www.eurolympic.org/home.htm
www.ioa.org.gr
www.olympic.org
www.olympic.org/uk
www.olympics.org.uk/olympicmovement/olympicissuesdrugs.asp
www.perseus.tufts.edu
www.womenhistory.about.com/library
www.wordiq.com/definition/History_of_sport.

Violeta Šiljak , Alfa University, Faculty of Management in Sport, Belgrade
Slađana Mijatović, University of Belgrade, Faculty of Sport and Physical Education,
Belgrade

Ivana Parčina, Alfa University, Faculty of Management in Sport, Belgrade

POLITICS AND THE OLYMPIC GAMES

Summary

The Olympic Movement has faced various challenges throughout its history. Due to rapid development of political, economic, social, technological, cultural, and other conditions, the Olympic Games and the entire movement have now become one of the most important concepts of contemporary sport and a significant factor in the development of every society. The Festivities at Olympia were a huge contribution to our civilization from both the political and the cultural aspect. During the Festivities, “Ekecheiria”, the Holy Peace among all the Greek states, was observed and accepted by all Greeks. It was considered as the inviolable law which all adhered to, even at the time of the most ferocious conflicts of the ancient world. Nowadays, a lot of effort has been made to re-establish the institution of the Olympic truce in an attempt to reach the ever-desired goal of ceasing hostilities during every Olympic Games in the future. Also there have been attempts to develop this idea in order to overcome the conflicts and reach their peaceful solution even after the Games are over. All the Olympic Games reflected the ideological aspirations of their organizers and social turbulence in their states. The continuously growing popularity of sport at the international level has turned sport into a powerful political weapon. Since the first days of modern Olympic Games, there has been an array of political influences, pressures, and demands with the intent to realize various political interests. Introduction of political issues and the interference thus caused in the field of sport, as well as the struggle for different political goals during the Olympic Games, has caused substantial damage to the development of the Olympic Movement. The history of modern Olympic Movement, with all its socially and politically caused tensions and turbulence, presents a testimony of the circumstances prevailing in a society and in the world during the time when the Olympics were organized.